

Šopek za Ivana Potrča

V slovenski literaturi je malo pomembnih ženskih vlog, v sodobni slovenski literaturi so ženske vloge v glavnem negativne – zato ženska naravnost gane JULA v Kreflih Ivana Potrča. Kdo se še spominja Mire Danilove, ki je igrala v ljubljanski drami pred tridesetimi leti to odlično vlogo, ki ji je pisatelj Ivan Potrč namenil v svojih Kreflih tako pomembno mesto? Ženska, ki je vse življenje garala za druge, brez svojega jaza, imetja in dostojanstva, zrase zaradi svoje poštenosti in nepodkupljivosti v pravo mitsko osebo, ob kateri se razkrinka pritlikavost značaja in brezobzirna volja po oblasti s pomočjo laži in prevare. KREFLI Ivana Potrča bodo še doživeli svoj veliki gledališki trenutek, ko se bodo gledališniki spopadli z njim brez predsodkov do časa in kraja, saj je navsezadnje agonija Kreflovstva planetarna in ni zgolj drama karakterjev neke naše polpretekle dobe. V tej luči pa dobivajo vse osebe širše, usodnejše dimenzije in je Vrtnikovstvo pojav, ki je posebej usoden – v taki osvetlitvi bo posebej odlična vloga GOČLA.

Ze zdaj je kulturnometniško društvo Primož Trubar iz Velikih Lašč v zelo skrbni postavitvi – čeprav v duhu tradicionalne ljudske igre – nakazovalo sodobnejše razumevanje te umetnine, v kateri živijo odlični slovenski značaji in so v njej tipične situacije. S predstavo so doživeli nadarjeni igralci iz Velikih Lašč več priznanj: izbrani so bili za republiško srečanje gledaliških skupin v Trebnjem, nastopili so na zaključku občinskega srečanja v NOTRANJH GORICAH, kjer jim je krajevna skupnost pripravila gostoljuben sprejem. Priznanja pa jim je dal sam avtor Ivan Potrč, ki se je udeležil zaključne prireditve skupaj s pisateljico Branko Jurca in dramatikom Jožetom Javorškom. Postavitev KREFLOV je bila za gledališko skupino nov in lep dosežek. Tradicionalna

scena, ki so jo prizadevni domačini skrbno in lepo izdelali, je prostor zapirala in nudila predvsem psihološke poudarke. Vloga Krefla je bila zaupana Antonu Perhaju, Juzleka Alojzu Žužku. Goča je igral Jernej Novak, Vrtnika Gorazd Zadnik, Frančeka Mirko Modic, Ludvika Andrej Perhaj, Julo Ana Rigler, Nano Jožica Mavsar in Tilo Jana Merjasec. Režiser Franci Končan je ob asistenci Marije Perhaj omogočil igralcem sproščen in naraven nastop s smislom za detajle (na primer, ko se Franček dotakne klobka volne se spomni Nane). Občinstvo, predvsem predstavniki gledaliških skupin, so igralce nagradili z lepim aplavzom, šopek rož pa je romal od Velikolaščanov k jubilarju.

Letos so društva prijavila za srečanje gledaliških skupin deset naslovov. Tri društva svojih uprizorjenih del niso prijavila za revijo. Krstno izvedbo je doživelo na ljubiteljskem odru eno delo (Jože Javoršek: NEZNA-NEC), ljudska povest novo dramatisacijo (J. Jalen – Melik: Bobri), poetična lutkovna igra je v novi dramatisaciji in zelo ambiciozni gledališki zamisli postala gledališče, ki naj na ljubiteljskih odkrih ukinja predsodek, da je lutka namenjena zbolj domišljivi MLADIH poslušalcev in izvajalcev (gledališniki PD HORJUL z Machadovim »Malim strahom): za revijo so pripravili še eno staro veseligo (Fran Lipah), dramatisiran večer poezije (JANEZ MENART), mladinsko igro (Vandot Stante: Ke-kec) in klasično komedijo (Branislav Nušič). Med mladinskimi skupinami pa je opazna izrazita težnja mladih za vračanje k čutnonazornemu gledališkemu izrazu, sproščnemu nastopu in radoživemu komedijanstvu (CANKARJEV VEČER in ALFRED JARRY).

Jasna Škrinjar

Komu pojejo mladi pevci

Ob najbolj množični prireditvi, ki jo je že enainvajsetič priredila Zveza kulturnih organizacij Ljubljana Vič Rudnik – SREČANJU OTROŠKIH IN MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV, na kateri je letos sodelovalo 11 šol z deset mladinskimi zbori in enim otroškim ter 8 otroškimi zbori (skupaj 1100 pevcev) – smo se pogovarjali s tovariščami, ki spremljajo prireditve od njenih začetkov.

ILEANA DE FABRIZIO, zborovodkinja

»Revija pevskih zborov pomeni otrokom zelo veliko. Posebej mi s podeželja se prireditve veselimo vse leto. Otroci že septembra sprašujejo: »Ali bomo šli tudi letos v Ljubljano?« Kakšen pa je potem naš skupen uspeh, to je seveda druga stvar. Na vseh šolah so težave glede urnika pevskih vaj zelo velike, posebej na tistih šolah, ki so vezane na avtobusni prevoz in torej ne morejo imeti vaj na primer v popoldanskem času. Mi začnemo že pred sedmo uro zjutraj. Zelo ežko je izbrati pesmi za mladinske zборе. Saj ste slišali, pesmi za otroške zборе so izbrane z dobrim občutkom, saj zborovodje lahko koristimo zelo dober pripomoček – revijo GRILIC. Ileana de Fabrizio, ki je poudarila, da je prireditev organizacijsko zelo dobro pripravljena, je pripomnila, da zadnji dve leti pogrešajo ob zaključku revije strokovno

mnenje, naj si bo pohvalno ali kritično. Mi glasbeniki predlagamo, da se po reviji povabi tiste zborovodje, ki znajo sprejeti tako ali drugačno kritiko o svojem nastopu na prijateljski razgovor s strokovnjakom, ki spremlja naše delo, na primer s profesorjem Radovanom Gobcem.

SLAVICA KUMAR, ravnateljica OŠ je med drugim rekla: »Predvsem je velika stvar, da poje toliko otrok, da se glasbeno oblikujejo in kultivirajo. Pevci, ki danes pojejo v otroških in mladinskih zborih bodo jutri pevci v kulturnih društvih. Mislim, da učitelji opravljajo pomembno kulturno poslanstvo, ko vzgajajo mladino v dobre kulturne izvajalce pa tudi kulturne potrošnike. Že dolga leta prisostvujem srečanju mladih pevcev v Festivalni dvorani in opažam kvaliteten napredek in sem nad doseženim navdušena. Mislim, da je to pot, po kateri je treba stopati naprej.« Ko smo se pogovarjali o možnostih za odzivnejši prostor je tovarišica Kumarjeva menila, da je Festivalna dvorana kulturni ambient ter je med drugim poudarila: »Škoda, da si pevskih dosežkov ne more (in noče, op. pisca) ogledati številnejša publika. Malo odraslih pride, malo pride tudi staršev in otroci pojejo sami sebi. Številnejše in bolj odzivno občinstvo bi bilo za mlade pevce stimulatívnejše.«

J.Š.

akcija za pacug – račun za izgradnjo pacuga – 501-01-678-51542

Dinar za Pacug

Nakazano na žiro račun:
»NAŠA KOMUNA« odstojeni avtorski honorarji:
prof. MEZE 394,00 din
prof. MEZE 394,00 din
ZVEGLIČ RUDI 344,75 din
FURLAN Rudi 197,00 din
M. PAVLIČ 443,25 din
Pripravljalni odbor 118,20 din

Iz velikih dni boja za naše življenje

Društvi kmetskih fantov in deklet Škocjan pri Turjaku in Tomišelj–Matena

6. del

Spone časa med obema vojnama so ljudi vse preveč vezale. Po starih in preživetih načelih se ni dalo več živeti. Ljudje so iskali novih moči in svetlejših ideologij.

Ob razvitih industrijskih četrtih in mestnih obronkih se je delavstvo med seboj vse bolj povezovalo. Kmalu po letu 1920 so pričele nastajati prve celice Komunistične partije. Oblikovali so se jasni cilji za boljše jutri, prihajalo je do prvih vidnejših akcij.

Na podeželju ni bilo dosti drugače. Kmet je rad obdeloval svoj kos zemlje, kar pa ni pomenilo, da ne sme biti izobražen, da ne sme vedeti kaj se dogaja v njegovi neposredni bližini. Njegova slepa zaverovanost v kler je počasi pohajala. Vse prevečkrat je bil razočaran in hudo opeharjen.

V želji po izobrazbi, naprednemu društvu in kulturnim dobrinah so kmalu po letu 1920 pričela nastajati prva izobraževalna društva in se kaj kmalu po ustanovitvi preimenovala v Društva kmetskih fantov in deklet.

DKFD Škocjan pri Turjaku

Ustanovljeno je bilo leta 1926. Že takoj na začetku mu je bil pripisan velik uspeh, saj se je že prvi dan vpisalo kar 80 članov. Organizirali so vrsto družabnih srečanj, velik odmev pa je imelo prav tekmovanje žanjic, 6. avgusta 1933. Obisk je bil izredno velik. Pred gasilski dom je prispela celo šentjurska godba na pihala.

Člani društva so povabili tudi njegovo veličanstvo kralja in kraljico. Tekmovanje se, iz razumljivih vzrokov seveda, nista mogla udeležiti zato pa je kraljica poslala v dar zmagovalki lepo ročno uro.

Velik vpliv naprednjakov

Člani društva, povečini sami naprednjaki so počasi a sigurno v vasi dobivali vedno večji vpliv in zaupanje.

Postali so že tako močni, da so izvedli uspešen protest proti intrigantskemu in starokopitnemu župniku Ambrožiču. Podobno kot na Golem in Velikem Osoiniku, so tudi tu verniki izstopali iz rimskokatoliške vere in se vpisovali v staro katoliško.

Ob množičnem prestopu pa tudi župnik Ambrožič in županič nista ostala križem rok. Organizirala sta nekaj

najbolj zagriženih tercalk in došlega župnika so napadle z gnillimi jajci.

Ob državnih volitvah, leta 1935 je turjaški župnik Ambrožič obljubil, da če bodo volili za klerikalce jim bo zgradil novo in lepo vas. Toda kljub tej, že naprej jalovi obljubi, so klerikalci komajda zmagali.

IZŠLA JE KRAJEVNA KRONIKA GOLO-ZAPOTOK

Ljudje izpod Mokrcra in Kureščka 1941–1945

Mnogo trpljenja in gorja, bede in pomanjkanja je bilo usojeno hribovcem izpod Mokrcra in Kureščka, mnogo žrtev je terjala revolucionarna preteklost od njih. Veliko mater je v vihri osvobodilne vojne izgubilo svoje može, sinove in hčere, veliko je bilo otrok, ki niso imeli možnosti uživati toplino doma in se sedaj le bežno spominjajo domače hiše, očeta, matere, bratov in sestra...

To je le kratek uvod h krajevni kroniki Golo – Zapotok, katere avtor je Ludvik Golob in je pred kratkim izšla v založbi Koordinacijskega odbora za zgodovinske pri Predsedstvu Občinske konference SZDL Ljubljana Vič-Rudnik.

Kronika naj se piše izpod peres ljudi

Skorajda pol leta je minilo od takrat, ko sva se z Ludvikom Golobom, piscem kronike in domačinom Golega, prvič pogovarjala o tem obsežnem gradivu. Takrat je kronika dobivala dokončno obliko. Po skorajda triletnem neumornem delu so dobivali jasno podobo zadnji detajli in dogodki.

O sami ideji, da bi imel kraj svojo kroniko, se je avtor predhodno odgovoril z vodstvom krajevne skupnosti in družbenopolitičnimi organizacijami.

Stališče avtorja pa je vseskozi bilo, naj kroniko pišejo in oblikujejo tisti posamezniki, ki so to vojno vihr v kraju doživeli in pretrpeli.

Pripravil je natančen vprašalnik in ga razposlal med

Naprednjaki pa so v vasi razpeli letake, ki so se takrat pojavljali tudi drugje po Sloveniji, kako hudič vleče krsto in v njej dr. Antona Korošca.

Župnik je vedno pogosteje izrabljajl versko čustvo pri nekaterih ženah in dekletih. Nagovoril je, da so svojim očetom, sinovom in možem sproti pometale v ogenj napredne revije Jutro in Grudo.

Turjak postaja vedno bolj rdeč

Vaščana Vinko Šušteršič in Janez Kožar (kasneje imenovan tudi Prajer, spomeničar) sta pred odsluženjem vojaškega roka odšla k spovedi k župniku Ambrožiču. Župnik ju je nagnal saj spovedi ni želel opraviti.

Župnikove napake so vaščane vedno bolj odbijale in ni slučaj, da je Turjak tako postajal vedno bolj rdeč. To se pokaže tudi preko naročnikov revije Gruda, saj jih je Turjak v letu 1929 nabral izredno veliko.

DKFD Tomišelj – Matena

23. septembra 1928 so imeli skupni ustanovni občni zbor za Tomišelj – Mateno. Da pa bo delo zares dobro

opravljeno so se odločili naj ima vsaka vas samostojno društvo.

Organizirali so vrsto prireditev in družabnih srečanj, prav gotovo pa je veljalo najbolj pozdraviti vinski trgat, ki je imela velik politični in gospodarski uspeh. Iz izkupička trgatve so si nakupili knjig in tako odprli samostojno knjižnico. Prireditve je bila 7. oktobra 1928.

Le nekaj dni za tem pa je DKFD Matena poskrbelo za kvalitetna predavanja. Tov. dr. Lončar je predaval o zanimivi socialni strukturi slovenskega kmeta.

Žrtve črnorokcev

V času NOB, leta 1943 pa so črnorokci zverinsko vzeli življenje nekaterim članom društev Tomišelj in Matena. Vzrok smrti je bil samo ta, da so še vnaprej ostali zvesti načelom društva.

Zverinski zločin so v Kozlarjevi gošči napravili nad Ukmarjevo družino ter Peršinovo, katero so pred tem pred Lisičjim gradom še sramotili in Martinom Pircem, obdava iz Matene.

Se nadaljuje

Ivan Jevc-Čufi

domačine. Nekateri so ga izpolnili sami, z drugimi zopet je moral sem opraviti natančne razgovore.

Po pridobitvi prvega, pravzaprav orientacijskega gradiva, ki ga je predhodno strnil v celoto in oblikoval se je zopet vrnil med ljudi, kjer so ga ponovno natančno predelali.

Delo je vseskozi opravljal z vednostjo Komisije za zgodovinske pri krajevni skupnosti.

Nastal je tako drugi, nekoliko kasneje tretji osnutek. Pisec se je vseskozi zavedal, da je nujna natančnost in verodostojnost podajanja virov, sicer je kronika brez pravega pomena.

Koriščenje že obstoječih virov

Z izjavami posameznikov in spomini borcev pa si piscem ni mogel pomagati do končne oblike kronike. Zato je pri delu vseskozi koristil vse razpoložljive vire,

kot so arhiv Centralnega komiteja, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, Muzej revolucije (tu je dobil veliko fotografskega gradiva), zgodovina Metoda Mičuža ipd.

Kronika je tako postopoma dobila dokončno obliko in z veliko mero požrtvovalnosti tako pisca kot Koordinacijskega odbora prišla tudi na naše polke.

Neposrednost kronike

Pristop kronike je izredno topel in človeški. Prične se z natančno predstavitvijo kraja, nakar bračca vodi skozi dogajanja po kronološkem redu. Do vseh dogodkov je enako pravičen. Skorajda nobenega dogodka ne izpostavlja kot nosilnega. Dopusča nam, da si o stvareh dobimo svoje lastno mnenje. Ludvik Golob skuša prikazati le del vsega trpljenja in gorja, ki se je dogodilo tem hribovcem, dostikrat od sveta odrezanim vsem. Bile so požgane, izseljene, pa so kljub temu darovale toliko življenja in optimizma.

Tu je bilo leglo prvega partizanstva in ustanavljanja prvih brigad. X. SNOUB – Ljubljanska, II. SNOUB Ljubo Šercer. prvi udarni proletarski bataljon Tone Tomšič.

Tu skozi je vodila kurirska pot TV 1A in TV 10 A. S kroniko se skušamo le s skromnim deležem vsem domačinom in krajanom.

Cena kronike je 150.000 din. Naročila zanjo sprejema KO za zgodovinske pri Predsedstvu OK SZDL Ljubljana Vič-Rudnik, Trg MDB 14, Ljubljana, tel: 221-188. MOJCA ČERNE